

ŠTÁTNA ŠKOLSKÁ INŠPEKCIA

úsek inšpekčnej činnosti

Staré grunty 52, 841 04 Bratislava

Správa o stave a úrovni pedagogického riadenia, procesu, podmienok výchovy a vzdelávania v materských školách v školskom roku 2019/2020 v SR

V materských školách (MŠ) bolo vykonaných **99** komplexných inšpekcií, z nich v **87** štátnych, v **3** cirkevných a v **9** súkromných. Vyučovací jazyk slovenský malo **88**, vyučovací jazyk maďarský **8**, vyučovací jazyk slovenský a maďarský **3** školy. V mestách sídlilo **35** MŠ a v obciach **64**. Nízky počet vykonaných inšpekcií bol ovplyvnený prerušením alebo obmedzením prevádzky MŠ z dôvodu mimoriadnej situácie v krajine, ktorú zapríčinilo ochorenie COVID-19.

Cieľom komplexnej inšpekcie bolo zistiť stav a úroveň¹ pedagogického riadenia, procesu a podmienok výchovy a vzdelávania v MŠ. Jednotlivé oblasti boli posudzované na základe zistení z priamych pozorovaní výchovno-vzdelávacej činnosti (VVČ) v dopoludňajšom i popoludňajšom čase, z predloženej pedagogickej a ďalšej dokumentácie súvisiacej s riadením školy i s organizáciou výchovy a vzdelávania (VaV), z rozhovorov s pedagogickými zamestnancami (PZ) a z dotazníkov zadaných **585** PZ, **294** členom rady školy, **1 044** zákonným zástupcom a **75** zriaďovateľom. Položky v dotazníku boli zamerané na kvalitu klímy a kultúry MŠ, na organizáciu a pravidlá jej fungovania, na efektivitu informačného systému, celkovú úpravu priestorov a na možnosti verejnosti spolupracovať so školou.

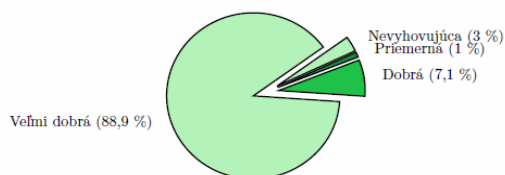
V **262** triedach bolo predprimárne vzdelávaných celkovo **5 099** detí, z nich **20 detí – cudzincov** a **110 z marginalizovanej rómskej komunity (MRK)**. V **14** MŠ sa vzdelávalo **27** detí *so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami (ŠVVP)*. *Odložené plnenie povinnej školskej dochádzky* malo **186** a dodatočne odložené plnenie povinnej školskej dochádzky **4** deti.

Riadenie školy

Hodnotené školy predložili vypracovaný **školský vzdelávací program (ŠkVP)** v súlade so štátnym vzdelávacím programom (ŠVP) a s princípmi a cieľmi VaV školského zákona.

Veľmi dobrú úroveň vypracovania malo **88** ŠkVP, **dobrú 7**, **priemernú 1**. Na **nevyhovujúcej** úrovni boli **3** ŠkVP².

Graf č. 1 Percentuálny pomer výsledkov hodnotenia úrovni škôl v spracovaní ŠkVP

Pozitívne zistenia

- súlad vlastných cieľov VaV a zamerania ŠkVP s podmienkami a koncepčným zámerom rozvoja školy
- vypracovanie UO najmenej v rozsahu ustanovenom vzdelávacím štandardom ŠVP

Negatívne zistenie

- formálnosť v spracovaní ŠkVP

¹ Percentuálne vyjadrenie úrovni: 100 % – 90 % *veľmi dobrá*, 89 % – 76 % *dobrá*, 75 % – 45 % *priemerná*, 44 % – 30 % *málo vyhovujúca*, 29 % – 0 % *nevyhovujúca* úroveň.

² MŠ s VJM – Óvoda, Šávoľ 187, Sávoly 187; ZŠ s MŠ, Hlavná 39, Pavlovce nad Uhom; MŠ, Vysoká nad Uhom 314

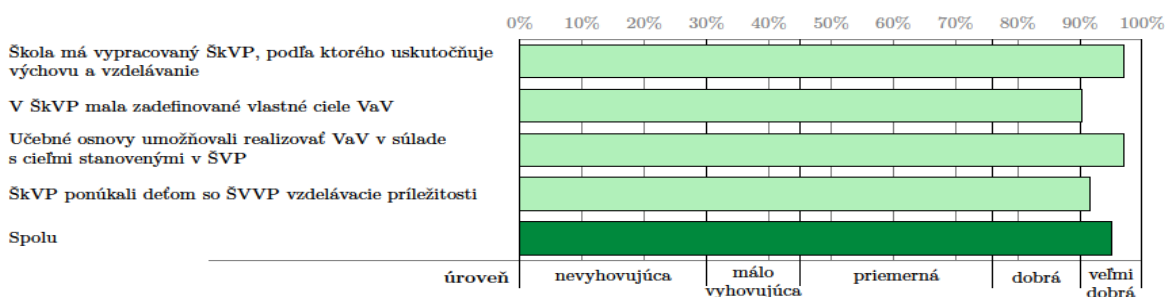
Vlastné ciele a zameranie VaV korešpondovali vo väčšine MŠ s reálnymi podmienkami a koncepcným zámerom rozvoja školy. Prevažne boli orientované na vytváranie zdravého školského prostredia a na zdravý životný štýl, na podporu fyzickej aktivity detí, na ochranu životného prostredia, regionálnu výchovu alebo počiatočnú čitateľskú, sociálnu, dopravnú, digitálnu a technickú gramotnosť. Cirkevné školy umocňovali duchovný rozvoj detí v zmysle kresťanských hodnôt. Prioritami škôl vzdelávajúcich deti zo zmiešaného jazykového alebo znevýhodneného prostredia boli komunikačná, sociálna a personálna gramotnosť a ich príprava na povinnú školskú dochádzku v kooperácii so zákonnými zástupcami. V ŠkVP 3 škôl³ s vyučovacím jazykom maďarským absentovali ciele týkajúce sa oboznamovania, nadobúdania a používania štátneho jazyka. V 14 % ŠkVP vlastné ciele a poslanie VaV nekorešpondovali so zameraním MŠ a nezodpovedali ani ich reálnym podmienkam.

Učebnými osnovami (UO) v 54 % ŠkVP boli vzdelávacie štandardy jednotlivých vzdelávacích oblastí ŠVP. V 37 % programov mali UO spracované v podobe obsahových celkov alebo projektov, v rozsahu ustanovenom vzdelávacím štandardom. Kombináciu oboch spôsobov spracovania UO využilo 5 % subjektov. V 3 % ŠkVP vykazovali predložené UO nedostatky, neboli vypracované dôsledne a úplne.

Ponuku **edukačných príležitostí pre deti so ŠVVP** obsahovalo 26 % školských programov. V niektorých MŠ vypracovali individuálne vzdelávacie programy pre deti so zdravotným znevýhodnením (ZZ) alebo pre deti zo sociálne znevýhodneného prostredia (SZP)⁴.

Riaditelia 10 % hodnotených škôl **neprerokovali ŠkVP** v pedagogickej rade a rade školy alebo s ich obsahom **neoboznámili** zákonných zástupcov, niekde dokument **nezverejnili** na verejne prístupnom mieste.

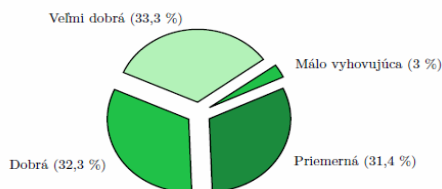
Graf č. 2 Hodnotenú indikátory ŠkVP

V oblasti **riadenia** boli okrem ŠkVP hodnotené aj jeho súčasti: *pedagogické riadenie, vnútorný systém kontroly a hodnotenia, klíma, kultúra a služby školy*.

Veľmi dobrú úroveň dosiahlo riadenie v 33 MŠ, **dobrú** v 32 a **priemernú** v 31 školách. **Málo vyhovujúcu** úroveň malo v 3 MŠ⁵.

Graf č. 3 Percentuálny pomer výsledkov hodnotenia úrovni škôl v oblasti riadenia školy

³ MŠ s VJM – Óvoda, Šávoľ 187, Sávoly 187; ZŠ s MŠ, Gemerský Jablonec 244 – Alapiskola és Óvoda, Almágy; MŠ s VJM, Športová 279, Balog nad Ipľom

⁴ Správa: Výchova a vzdelávanie detí so ŠVVP v MŠ v školskom roku 2019/2020 v SR <https://www.ssiba.sk>

⁵ MŠ, Šumavská 34, Bratislava; MŠ s VJM – Óvoda, Šávoľ 187, Sávoly 187; MŠ, Vysoká nad Uhom 314

Pozitívne zistenia

- informačný systém
- spolupráca a prosociálne vzťahy všetkých osôb zúčastnených na VaV
- rešpektovanie stanovených a dohodnutých pravidiel PZ, angažovanie sa škôl pri plnení úloh NAPPO

Negatívne zistenia

- nerešpektovanie aktuálneho právneho stavu v prijímacom konaní (29 %)
- nenapĺňanie základných funkcií poradných orgánov riaditeľa (52 %)
- zanedbanie kontrolnej činnosti vedúcimi PZ (54 %)
- neprijímanie opatrení k zisteným nedostatkom (79 %)
- organizovanie činnosti krúžkov dopoludnia alebo v čase odpočinku detí

Riaditelia v 86 % škôl mali ročný plán **vnútornej kontroly** zameraný na všetky oblasti VVČ, stanovené kritériá, stratégie, metódy a formy práce. Vypracovaný systém kontroly a hodnotenia PZ predložili v 83 % škôl. Kontrolnú činnosť však nevykonávalo až 54 % vedúcich PZ a až 79 % z nich neprijímalo opatrenia k zisteným nedostatkom a nekontrolovalo ich plnenie. Vnútny systém kontroly a hodnotenia bol celkovo málo účinný. Prevažujúce formálne vnímanie vnútroškolskej kontroly a nedôslednosť riaditeľov (*neidentifikovanie nedostatkov, nejasné závery vzhľadom na stanovený cieľ hospitácie a zámer VVČ, absencia splniteľných a merateľných opatrení*) mali nepriaznivý dopad na efektivitu procesov hodnotenia a tým aj na skvalitňovanie úrovne pedagogického riadenia a činnosti školy v oblasti VaV.

Procesy autoevalvácie považovalo iba 9 % riaditeľov za ďalšiu byrokratickú záťaž bez významného vplyvu na kvalitu VaV. Väčšina však súhlasila s tým, že **sebahodnotenie** je účinný nástroj zvyšovania kvality práce školy. Z výpovedí 99 riaditeľov MŠ v dotazníku vyplynulo, že iba 31 % z nich malo informácie o metódach a prostriedkoch monitorovania kvality školy, ktoré im poskytli zriaďovatelia (11 %), MŠVVaŠ SR (5 %), MPC (20 %) a iné subjekty (12 %).

Klímu, kultúru a rovnako **služby** v takmer všetkých hodnotených školách pozitívne ovplyvňovalo utváranie prosociálnych vzťahov všetkých aktérov VaV, dodržiavanie stanovených pravidiel, zaistenie čistoty a bezpečnosti priestorov, účinná spolupráca s rôznymi inštitúciami, uskutočňovanie rôznorodých mimoškolských a školských aktivít, edukačných projektov a v polovici MŠ aj ponuka rozmanitých činností v krúžkoch. Negatívnym sa v tejto oblasti javilo realizovanie krúžkov v nevhodnom čase dopoludnia či počas odpočinku⁶. Deťom, ktoré sa týchto činností zúčastnili bolo zamedzené podieľanie sa na plnení zámerov VVČ podľa ŠkVP a obmedzené ich právo na odpočinok.

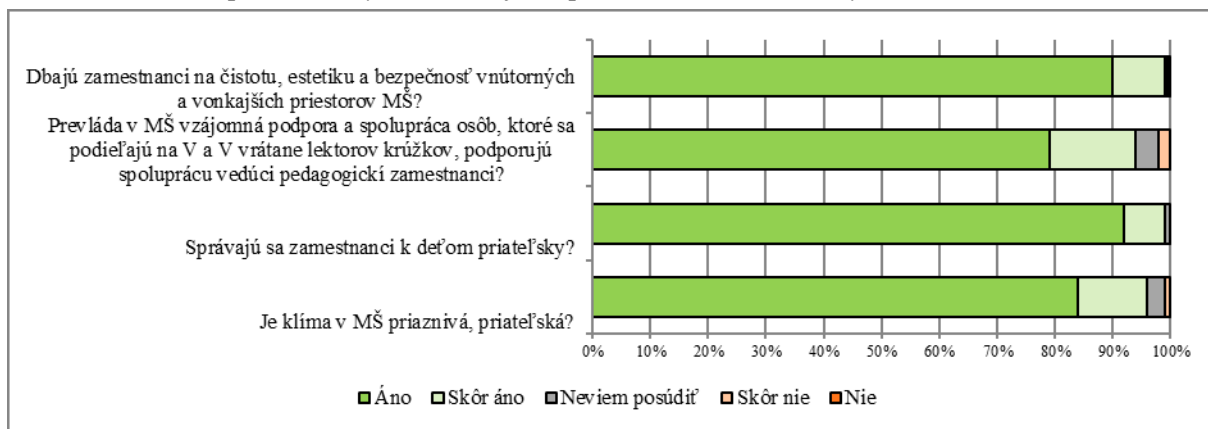
V rámci plnenia úloh Národného akčného plánu v prevencii obezity na roky 2015 – 2025 (NAPPO) boli viaceré školy aktívne zapojené do programov *Školské ovocie* (77 % MŠ) a *Školské mlieko* (56 %), kampane *Odstráň obezitu* (31 %), projektu *Hovorme o jedle* (18 %), *Zdravie a bezpečnosť v školách* (13 %) a tematických týždňov *Svetový deň mlieka* (68 %), *Svetový deň zdravia* (62 %) a *Svetový deň výživy* (51 %).

K procesom vytvárania a udržiavania klímy a kultúry školy sa v dotazníku zadanom ŠŠI mali možnosť vyjadriť PZ, rada školy, zákonní zástupcovia a zriaďovatelia. Respondenti hodnotili pozitívne oblasť klímy a kultúry MŠ, vytváranie a podporovanie atmosféry v triedach a spoluprácu osôb podieľajúcich sa na VaV, prístup zamestnancov k deťom, estetiku priestorov. Ich odpovede boli prevažne zhodné so zistenia školských inšpektorov. PZ

⁶ MŠ, Závadka 36; MŠ – Óvoda, Zádielska 4, Košice; MŠ, Cintorínska 3, Kežmarok; ZŠ s MŠ, Jarná ulica 13, Poprad; MŠ, Kukučínova 103, Vranov nad Topľou; ZŠ s MŠ, Dolné Orešany 209; MŠ, Š. Furdeka 1, Martin

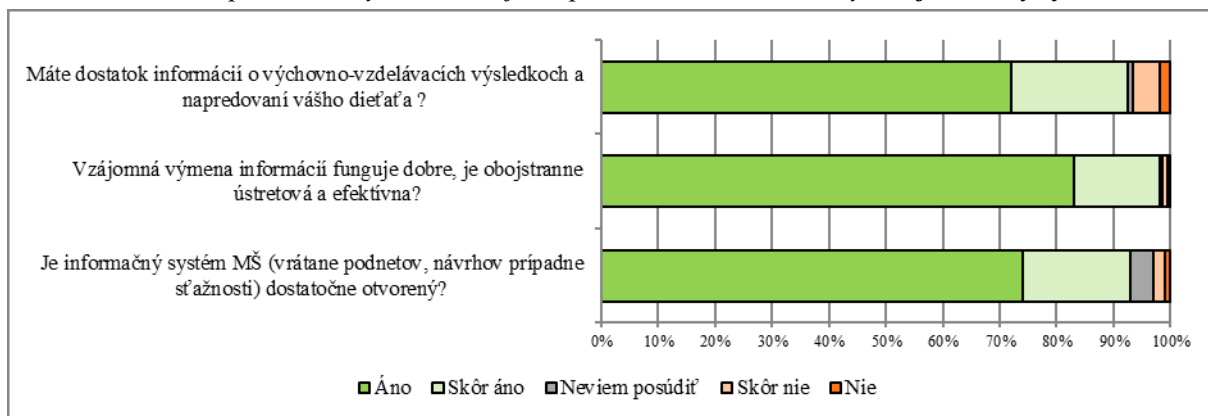
v 91 % škôl poskytovali zákonným zástupcom konzultačno-poradenské služby týkajúce sa napredovania ich detí a odbornú pomoc pri riešení individuálnych výchovno-vzdelávacích problémov. Svojím konaním si získavali a upevňovali dôveru zákonných zástupcov i verejnosti v inštitucionálne predprimárne vzdelávanie.

Graf č. 4 Dotazník pre vnútorných a vonkajších partnerov riaditeľa školy – **klíma a kultúra MŠ**

V dotazníku položky týkajúce sa informačného systému školy boli rovnako oslovenými respondentmi posudzované pozitívne. Informačný systém považovalo 93 % z nich za otvorený a 98 % za efektívny. Zákonní zástupcovia boli spokojní so získanými poznatkami o výchovno-vzdelávacích výsledkoch a napredovaní svojho dieťaťa. Efektivitu vzájomnej výmeny informácií ocenilo až **94 %** respondentov.

Graf č. 5 Dotazník pre vnútorných a vonkajších partnerov riaditeľa školy – **informačný systém**

Rozhodovanie v štátnej, v súkromnej i v cirkevnej MŠ nie vždy bolo v súlade s právnymi predpismi. Hodnotené školy evidovali 2 178 žiadostí o prijatie detí do MŠ (z nich bolo 10 detí so ŠVVP). Celkovo zamietli 17 % žiadostí (čo predstavuje 368, vrátane 2 detí so ŠVVP), z nich 14 % z dôvodu nedostatočnej kapacity škôl a 3 % z dôvodu nespĺňania podmienok prijatia. Pri **rozhodovaní** o prijatí aktuálny právny stav akceptovalo 71 % riaditeľov. V takmer tretine škôl (29 %) boli zistené pri prijímaní detí nedostatky, ktoré sa týkali neurčenia ostatných podmienok prijímania, stanovenia diskriminačných podmienok prijímania (zamestnanosť a trvalý pobyt zákonných zástupcov, matka na materskej dovolenke s ďalším dieťaťom), prijatia väčšieho počtu detí, prijatia dieťaťa mladšieho ako dva roky⁷, prijatia dieťaťa bez žiadosti alebo bez potvrdenia o zdravotnom stave, neakceptovania kapacity určenej Regionálnym úradom verejného zdravotníctva (RÚVZ), nevydania rozhodnutia

⁷ MSŠ HAPPY-TIME, Šumavská 34 (4); MŠ, Cintorínska 3, Kežmarok (1)

o prijatí, nevyžadovania predložiť rozhodnutie o odložení plnenia povinnej školskej dochádzky zákonným zástupcom. V 1 prípade zriaďovateľ⁸ neoprávnene rozhodoval o prijatí detí do MŠ.

Súbory dokumentov z oblasti riadenia a procesov VaV malo vypracované a prerokované v pedagogickej rade a v rade školy 78 % sledovaných škôl. Riaditelia mali vyhotovený plán práce, ktorý považovali pre činnosť školy za potrebný. Pedagogická dokumentácia bola prevažne vedená na predpísaných tlačivách vydaných MŠVVaŠ SR trvalým spôsobom a v školách s vyučovacím jazykom maďarským, s vyučovacím jazykom slovenským a maďarským dvojjazyčne.

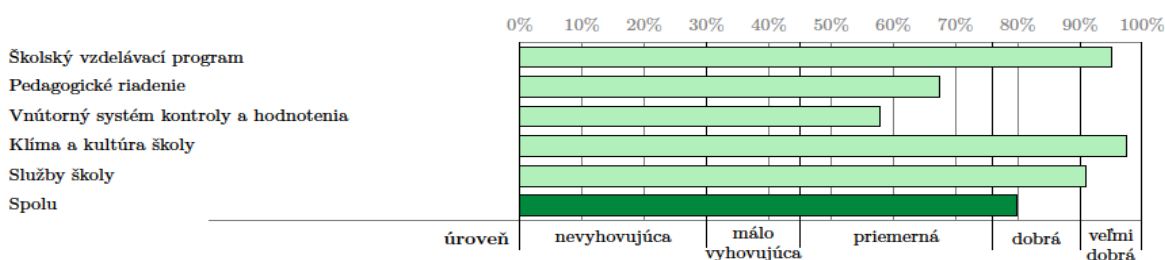
Poradné orgány riaditeľa zriadené v 88 % hodnotených škôl svoju činnosť orientovali zväčša na prevádzkové zabezpečenie MŠ a organizovanie aktivít. V 52 % škôl malo zanedbanie ich kontrolno-hodnotiacej a odbornometodickej funkcie negatívny dopad na napĺňanie stanovených cieľov, na jednotnosť pri postupe skvalitňovania VVČ, na implementovanie účinných vzdelávacích stratégií či analýzu výkonu a progresu detí.

Riaditelia 72 % MŠ vypracovaním ročného plánu vzdelávania podporovali rozvíjanie **profesijných kompetencií PZ**. V pláne prevažne akceptovali vlastné zameranie, potreby, ciele školy a poslanie VaV. Učitelia však preferovali samoštúdium, pričom informácie získavali najmä prostredníctvom sociálnych sietí. Riaditelia a ani poradné orgány nevenovali dostatočnú pozornosť využívaniu získaných skúseností učiteľov pri VVČ a odovzdávaniu informácií z absolvovaných externých vzdelávaní. Odpovede viacerých učiteľov v rozhovore, že nadobudnuté poznatky a zručnosti zo vzdelávania uplatňovali vo vzdelávacej činnosti, len výnimočne korelovali so zisteniami školských inšpektorov z priameho pozorovania VVČ. Do adaptačného vzdelávania nebolo nezarađených 11⁹ začínajúcich učiteľov.

Z vyjadrení riaditeľov MŠ vyplynulo, že **príspevok určený na VaV detí** využívali najmä na nákup učebných pomôcok a spotrebného materiálu, prostredníctvom ktorých učitelia rozvíjali počiatočnú pohybovú, čitateľskú, pisateľskú, digitálnu, ekologickú, matematickú, pracovnú a dopravnú gramotnosť detí.

Riadenie škôl bolo na dobrej úrovni.

Graf č. 6 Riadenie materských škôl

Podmienky výchovy a vzdelávania

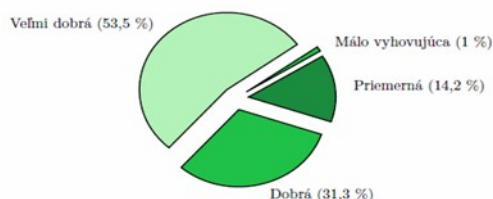
Hodnotené školy vytvárali prevažne vhodné *personálne, priestorové, materiálno-technické podmienky a podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia detí*.

⁸ MŠ, Olšovany 56

⁹ SMŠ HAPPY-TIME, Šumavská 34, Bratislava (4); MŠ s VJM – Óvoda, Šávoľ 187, Sávoly 187 (1); SMŠ Hlavná 166, Valaliky (1); SMŠ Play school, Kmeťova 23, Košice (1); SMŠ DEŤURKOVO, Čapajevova 11, Prešov (2); SMŠ Julinka, Kuzmányho 11, Lipany (1); MŠ, Veľká Čausa 105 (1)

Podmienky VaV malo na **veľmi dobrej** úrovni **53** MŠ, na **dobrej** **31** a na **priemernej** úrovni **14** škôl. **Málo vyhovujúcu** úroveň mala **1** MŠ¹⁰.

Graf č. 7 Percentuálny pomer výsledkov hodnotenia úrovni škôl v oblasti podmienok VaV

Pozitívne zistenia

- zabezpečenie odbornosti VVČ
- vybavenie didaktickými pomôckami vrátane digitálnych technológií
- podmienky kultúrnej praxe stolovania, zabezpečenie alternatívnej stravy deťom, ktorých zdravotný stav si to vyžadoval

Negatívne zistenia

- absentujúca čiastočná alebo úplná bezbariérovosť (82 % škôl)
- nezabezpečenie náležitého počtu učiteľov v triedach s celodennou VaV (15 %)
- neuskutočňovanie priamej VVČ riaditeľkami súkromných MŠ (3 %)
- nevytvorenie inkluzívnych tímov z dôvodu nedostatku najmä školských špeciálnych pedagógov, pedagogických asistentov i odborných zamestnancov

Vedúci PZ 86 % škôl spĺňali kvalifikačné predpoklady a požiadavky na výkon riadiacej funkcie, 12-ti neabsolvovali príslušné vzdelávanie alebo nevykonali 1. atestáciu, či nespĺňali požadovanú dĺžku pedagogickej praxe¹¹ a 1 riaditeľka nespĺňala kvalifikačné predpoklady na výkon pracovnej činnosti v MŠ¹². V 3 súkromných MŠ¹³ riaditeľky priamu VVČ nevykonávali. **PZ** v 97 % škôl spĺňali kvalifikačné predpoklady a osobitné kvalifikačné požiadavky na výkon pracovnej činnosti. Nedostatky boli zistené v 1 MŠ¹⁴, v ktorej 50 % PZ nespĺňalo kvalifikačné predpoklady. V 3 MŠ pôsobili v rámci NP PRIM¹⁵ 4 pedagogickí asistenti¹⁶, 2 školskí špeciálni pedagógovia¹⁷ a 1 sociálny pedagóg¹⁸. Rómsky jazyk ovládali 3 pedagogickí asistenti¹⁹ a 1 školský špeciálny pedagóg aj v písomnej podobe²⁰. Vzhľadom na vzdelávacie potreby 27 detí so ŠVVP bol počet pedagogických asistentov a odborných zamestnancov v MŠ poddimenzovaný²¹. Ojedinele napomáhali v školách pri VaV detí

¹⁰ SMŠ HAPPY-TIME, Šumavská 34, Bratislava

¹¹ MŠ s VJM – Óvoda, Šávoľ 187, Sávoly 187; ZŠ s MŠ, Gemerský Jablonec 244 – Alapiskola és Óvoda, Almágy; MŠ, Veľké Pole 105; MŠ, Poľná 2, Veľký Krtíš (3 zástupkyne riaditeľky); MŠ, Hlavná 197, Cejkov; SMŠ, Hlavná 166, Valaliky; MŠ, Vieska nad Žitavou 64; MŠ, Gagarinova 15, Topoľčany; SMŠ, Feketeházyho 5, Šaľa; SMŠ Julinka, Kuzmányho 11, Lipany; ZŠ s MŠ Stankovany 330; SMŠ, Námestie A. Hlinku 1, Ružomberok

¹² SMŠ Julinka, Kuzmányho 11, Lipany

¹³ SMŠ HAPPY-TIME, Šumavská 34, Bratislava; SMŠ Play school, Kmeťova 23, Košice; SMŠ Julinka, Kuzmányho 11, Lipany

¹⁴ ZŠ s MŠ, Dolné Orešany 209 (50 % spĺňanie kvalifikačných predpokladov)

¹⁵ Projekt inklúzie v MŠ, Podpora predprimárneho vzdelávania detí z marginalizovaných rómskych komunit I

¹⁶ MŠ, Zelená 1, Smižany (2); ZŠ s MŠ, Školská 3, Pavlovce nad Uhom (1); MŠ, Žehra 10 (1)

¹⁷ MŠ, Zelená 1, Smižany

¹⁸ ZŠ s MŠ, Školská 3, Pavlovce nad Uhom

¹⁹ MŠ, Žehra 10 (1); MŠ, Zelená 1, Smižany (2)

²⁰ MŠ, Zelená 1, Smižany

²¹ Správa: Výchova a vzdelávanie detí so ŠVVP v MŠ v školskom roku 2019/2020 v SR <https://www.ssiba.sk>

s odloženým plnením povinnej školskej dochádzky školská psychologička či zdravotná sestra pri saunovaní alebo koordinátor primárnej prevencie²² pri nadobúdaní poznatkov a postojov detí v oblasti ochrany zdravia, zdravého životného štýlu. **Personálna štruktúra** v 85 % MŠ zodpovedala prevádzke, počtu detí a ich špecifickým potrebám. V 15 % škôl nebola zabezpečená celodenná VaV adekvátnym počtom pravidelne sa striedajúcich učiteľov. K negatívam zisteniam v škole s vyučovacím jazykom slovenským²³ prináleží skutočnosť, že učiteľky, ktoré uskutočňovali VVČ prevažne v angličtine nespĺňali požadované kvalifikačné predpoklady.

Interiéry 90 % a **exteriéry**²⁴ 83 % MŠ boli funkčné, udržiavané, umožňovali uskutočňovať VVČ a s ňou súvisiace činnosti v súlade s cieľmi stanovenými v ŠkVP. Čiastočnú **bezbariérovosť** malo zabezpečenú iba 18 % z hodnotených škôl, čo nezodpovedá požiadavke zaistiť bezproblémové pohybovanie a orientovanie sa detí a dospelých so ZZ v priestoroch MŠ. Nepriaznivý technický stav alebo nevyhovujúca veľkosť vnútorných i vonkajších priestorov niektorých škôl negatívne ovplyvňovali ich využitie a funkčnosť. V 2 MŠ²⁵, ktoré vzdelávali deti z MRK, nebol vytvorený dostatočný priestor na ich edukačné a tiež spontánne realizovanie sa. V inej MŠ²⁶ vytvorili pre deti z MRK optimálne podmienky, a to nielen materiálno-technické ale aj personálne a priestorové. Škola mala bohato vybavené triedy, didaktické centrá, telocvičňu, minifitcentrum a školský areál.

MŠ boli dostatočne vybavené spektrom detskej i odbornej literatúry a tlačovín, **didaktickými pomôckami** zodpovedajúcimi potrebám detí a požiadavkám OU. Subjekty, ktoré vzdelávali deti so ŠVVP mali aj dostatok kompenzačných pomôcok. Tie školy, ktoré vzdelávali deti v triedach s vyučovacím jazykom maďarským a deti z MRK mali zväčša dostatok detskej literatúry v maďarskom aj rómskom jazyku. Jej využívaním pomáhali deťom získavať vzťah k materinskému jazyku a k vlastnej kultúre.

Školský poriadok vydali riaditelia po prerokovaní v pedagogickej rade a v rade školy, s jeho obsahom oboznámili PZ a zákonných zástupcov detí, dokument zverejnili. V prevažnej väčšine upravoval podrobnosti o právach a povinnostiach osôb účastných na VaV, o prevádzke a vnútornom režime, o podmienkach na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia detí a ich ochrany pred sociálno-patologickými javmi, diskrimináciou alebo násilím a o nakladaní s majetkom.

V sledovaných školách dodržiavali pravidlá prevádzky a vnútorného režimu, vzhľadom na vlastné a regionálne možnosti vytvárali podmienky pre plnenie úloh, ktoré vyplývali z **preventívno-výchovných programov**. V takmer 30 % MŠ nedodržiavali podmienky pre organizovanie aktivít v súlade so ŠkVP, uskutočňovali ich bez informovaného súhlasu zákonných zástupcov.

Organizačné podmienky VaV – denný poriadok v 96 % škôl umožňovali vyvážené striedanie hry a učenia sa detí a mali prevažne pevne stanovený čas činností zabezpečujúcich ich životosprávu. Mnohí učitelia však spontánne činnosti a hrové záujmy detí často zamieňali za riadené učenie. Fyziologické a psychohygienické potreby detí neboli zohľadnené v 17 % denných poriadkov. V 2 viactriednych MŠ²⁷ bol vypracovaný spoločne pre všetky triedy, nezohľadňoval reálny čas prevádzky jednotlivých tried ani postupné podávanie stravy. Deti mali voľný prístup k nápojom v triedach i na školskom dvore. Najčastejšie im bola poskytovaná čistá voda, v menšej miere nesladené čaje.

²² ZŠ s MŠ, Jarná ulica 13, Poprad; SMŠ, Dedinská 27, Trnava – MČ Modranka; ZŠ s MŠ, Podzávoz 2739

²³ SMŠ HAPPY-TIME, Šumavská 34, Bratislava

²⁴ Správa: Stav a podpora rozvíjania pohybovej gramotnosti detí v MŠ v školskom roku 2019/2020 v SR
<https://www.ssiba.sk>

²⁵ MŠ, Trenč 98; MŠ, Žehra 10

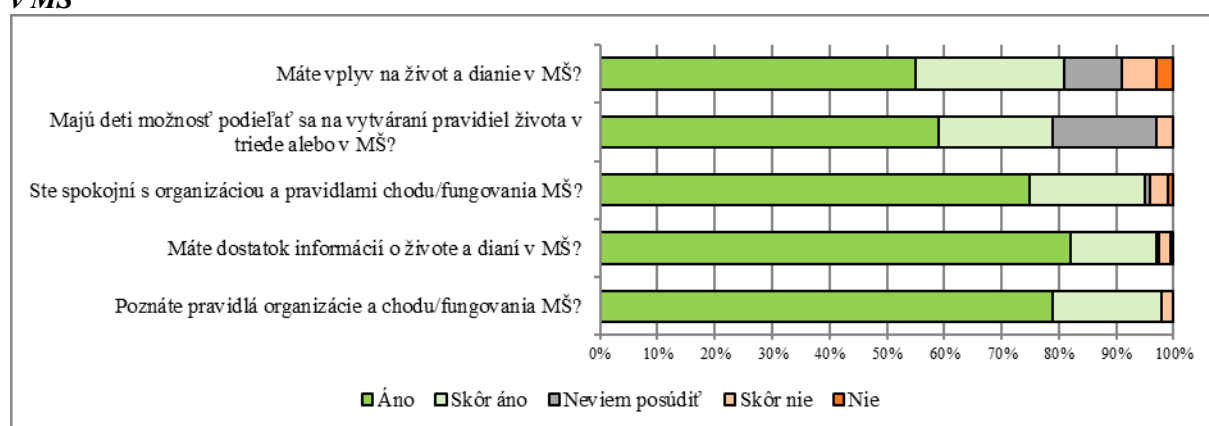
²⁶ príklad dobrej praxe: MŠ, Semerovo 585

²⁷ MŠ, Poľná 2, Veľký Krtíš; MŠ, Tatranská 63, Banská Bystrica

Vytváranie **podmienok na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia** bolo v niektorých školách obmedzené najmä chýbajúcimi učiteľmi pravidelne sa striedajúcimi v triedach s celodennou VaV, prijatím vyššieho počtu detí do tried, prijatím detí mladších ako dva roky alebo technickým stavom a stiesnenosťou priestorov MŠ.

Uvedené nedostatky potvrdili aj odpovede respondentov v dotazníku na položky, ktoré sa týkali nastavenia podmienok a pravidiel života MŠ v školskom poriadku a možno konštatovať, že korelovali s inšpekčnými zisteniami. Pravidlá organizácie a činnosti MŠ poznalo 98 % opýtaných a dostatok informácií o živote a dianí v MŠ malo 97 % z nich. Spokojnosť s organizáciou a fungovaním MŠ vyjadrilo 95 % zákonných zástupcov a zamestnancov. Podiel detí na vytváraní triednych a školských pravidiel potvrdilo 79 %, 3 % uviedli, že deti nemali príležitosť zúčastniť sa tohto procesu a 18 % informácie o tejto možnosti vôbec nemali. Značná časť opýtaných potvrdila, že má vplyv na život a dianie školy (81 %), pričom opačný názor zastávalo 9 % a situáciu nevedelo posúdiť 10 % z nich. Spokojnosť s pravidlami a fungovaním MŠ vyjadrilo 90 % respondentov.

Graf č. 8 Dotazník pre vnútorných a vonkajších partnerov riaditeľa školy – **pravidlá chodu a života v MŠ**

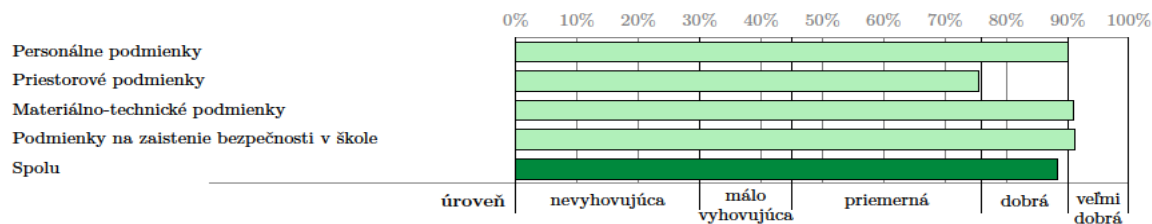

PZ a zamestnanci **zariadení školského stravovania** vytvárali vhodné podmienky pre nadobúdanie kultúrnej praxe stolovania detí. Kriticky hodnotili vzrastajúci trend týkajúci sa nesprávnych stravovacích návykov (*jedlá z prevádzok rýchleho občerstvenia, nevarená strava, zvýšená konzumácia sladkostí na úkor zeleniny a ovocia ap.*). Zákonným zástupcom umožňovali participovať na vhodnom stravovaní ich detí, napr. pripomienkovaním jedálneho lístka, získavaním informácií o zásadách zdravého stravovania prostredníctvom prednášok, ochutnávaním jedál. V rámci stretnutí im poskytovali informácie o spôsoboch zlepšenia stravovacích návykov detí. **Alternatívnu stravu** pre deti, ktorých zdravotný stav si to vyžadoval (*intolerancia na potravinové zložky*) zabezpečovalo **30 %** hodnotených škôl. Niektoré z nich akceptovali aj požiadavku zákonných zástupcov poskytovania vegetariánskej stravy. V odôvodnených prípadoch (*diabetes mellitus, zápalové choroby čriev ap.*) bolo deťom umožnené v zmysle pravidiel školského a prevádzkového poriadku donášanie desiaty, olovrantu či obeda. V hodnotených školách boli zriadené školské jedálne alebo výdajné školské jedálne, v 3 MŠ²⁸ nemali zriadené ani jedno zo zariadení školského stravovania.

Podmienky výchovy a vzdelávania boli na dobrej úrovni.

²⁸ Cirkevná MŠ bl. Imeldy, Moyzesova 8, Košice; ZŠ s MŠ Zsigmonda Móricza s VJM – Móricz Zsigmond Alapiskola és Óvoda, Hlavná 193, Orechová Potôň – Diósförgepatony; MŠ s VJM – Magyar Nyelvű Óvoda, Záhradnícka 20, Dolný Štál

Graf č.9 Podmienky výchovy a vzdelávania v materských školách

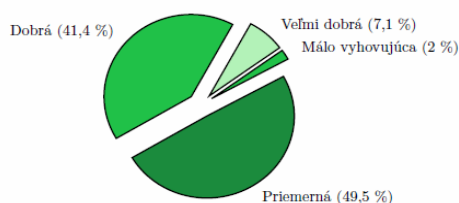

Priebeh výchovy a vzdelávania

Učenie sa detí bolo sledované počas **364** samostatných priamych pozorovaní VVČ v rozsahu **1 646** hodín, z toho 241 pozorovaní dopoludnia (1 205 hodín) a 123 popoludní (441 hodín).

Na **veľmi dobrej** úrovni bolo učenie sa detí v **7 MŠ**, na **dobrej** v **41**, na **priemernej** úrovni v **49** školách a na **málo vyhovujúcej** úrovni v **2 MŠ**²⁹.

Graf č. 10 Percentuálny pomer výsledkov hodnotenia úrovni škôl v oblasti učenia sa detí

Pozitívne zistenia

- bezprostredná vzájomná komunikácia detí
- motorické zručnosti detí

Negatívne zistenia

- nedostatočný alebo chýbajúci priestor na autonómne konanie detí
- formálnosť v hodnotení

Učitelia prevažne vytvárali vhodné **podmienky** pre učenie sa detí. Na 86 % pozorovaní VVČ podporovali formovanie vzájomných priateľských vzťahov, prívetivú komunikáciu, udržiavali pozitívnu **učebnú atmosféru**. Osobitnú pozornosť venovali najmä sociálnej interakcii detí z MRK, detí – cudzincov a detí so ŠVVP s ostatnými. Prevažne podporovali ich aktívne učenie sa rôznorodou ponukou činností, využívaním **didaktických pomôcok**, ktorých zvolenie však nie vždy bolo účelné. Rovnako nie vždy prispôbili voľbu **vyučovacích metód** náročnosti činností či ich rozdielnym schopnostiam. Nedostatky boli zistené pri akceptovaní **autonómie**, **učebného štýlu** a **individuality** jednotlivcov. Tiež nedostatočne oboznamovali deti so zámerom činností a zadaním úloh (*čo by mali zvládnuť, preukázať, dosiahnuť, urobiť*). Pozorované bolo aj jednostranné preťaženie detí opakovaním identických činností v dopoludňajšom výučbovom bloku. Vo viacerých prípadoch zistené neakceptovanie všeobecne známych metodických odporúčaní, pedagogických zásad primeranosti a postupnosti protirečilo pozitívnemu hodnoteniu sa učiteľov v autodiagnostickom dotazníku.

Deti zväčša reagovali na inštrukcie a spôsob výučby učiteľov pohotovo. V niektorých prípadoch, najmä pri uplatnení autoritatívneho štýlu vyučovania, chýbala očakávaná intervencia učiteľa alebo bola neúčinná a deti sa stávali pasívnymi prijímateľmi informácií.

²⁹ SMŠ HAPPY-TIME, Šumavská 34, Bratislava; MŠ s VJM – Óvoda, Šávoľ 187 – Šávoľ 187

Dodržiavaním striktných pokynov nemali možnosť diskutovať o postupoch riešenia úloh a prerozdeľovaní rolí, vyjadriť svoje názory a postoje. Dávali najavo nespokojnosť, čo sa prejavilo na výsledkoch ich práce. V riadených aj spontánnych činnostiach deti z MRK zväčša vyžadovali usmerňovanie a pomoc učiteľov. Niektoré reagovali na pokyny až po ich zadaní v maďarskom jazyku. Ich sústredenie sa na činnosť bolo potrebné neustále udržiavať zaujímavými podnetmi a hrami. Niekde príčinami ich nepozornosti boli znížená schopnosť koncentrovania sa, neporozumenie učebným požiadavkám či ich obmedzená slovná zásoba. Deti mali počas aktivít VVČ možnosť komentovať činnosť, skúmať, objavovať. Vedeli označiť vzťahové väzby činnosti ľudí a ročných období, dopady konania (*pozitívne/negatívne*) človeka na flóru a faunu. Riešili rôzne úlohy (*labyrinty, merali, vážili, určovali počty, skladali obrazce a puzzle, označovali rovinné a priestorové tvary*). Využívali získané poznatky pri spontánnych činnostiach, rozhovoroch aj modifikovaných úlohách. Vekovo staršie či kognitívne vyspelejšie dokázali vysvetliť podstatu nadobudnutých informácií, niektoré interpretovali originálne úvahy. Učitelia (na 82 % pozorovaní VVČ) ich viedli k vytrvalosti, sebadôvere, samostatnosti a k dosiahnutiu očakávaných výkonov. Angažovanie sa jednotlivcov pri navrhovaní a uplatňovaní alternatívnych spôsobov riešení úloh bolo však vo viacerých prípadoch limitované nedostatkom času potrebného na uvažovanie. Na 36 % pozorovaní VVČ nevytvárali učitelia situácie a nezaďadovali úlohy, ktoré umožňovali tvorivé hľadanie spôsobov, postupov a možnosti riešenia problémových úloh. Na viac ako polovici VVČ (62 %) dokázali deti vyhľadávať, triediť a spracovávať informácie z rôznych zdrojov. Niektoré z nich mali problémy s vyhľadávaním určených faktov v poskytnutých zdrojoch, pri konfrontovaní reality s fikciou a virtuálnym svetom, ojedinele s porozumením symbolov a piktogramov, čomu učitelia venovali pozornosť len výnimočne.

Pri rozvíjaní **komunikačných kompetencií** detí vo vyučovacom alebo štátnom jazyku neboli pozorované výrazné problémy. Na 76 % pozorovaní činností sa deti zapájali do komunikácie (*dialóg, rozhovor*), chápali význam informácií sprostredkovaných v rôznych podobách a veku primerane uplatňovali komunikačné konvencie. Na takmer štvrtine pozorovaní (24 %) však niektorí nedokázali zotrvať v téme komunikácie alebo klásť doplňujúce otázky, prezentovať vlastné myšlienky, predstavy, pocity či formulovať vety, využiť v rozhovore doterajšie vedomosti a skúsenosti. Zväčša potrebovali pomoc učiteľov pri opise obrázka alebo ilustrácie, nie vždy dokázali odovzdať podstatu informácie bez zmeny jej významu. Prevažne však poznali smerovú orientáciu v texte, vedeli označiť prvé a posledné písmeno, rozdeliť slovo na slabiky. Šikovnejší identifikovali písmená a číslice, s ktorými boli konfrontovaní pri hre alebo prostredníctvom výzdoby tried a šatní, označenia hrových centier a kútikov. K pozitívnym zisteniam prináleží využívanie aktívnej slovnej zásoby detí v štátnom i v maďarskom jazyku vplyvom podnetného dvojazyčného domáceho prostredia³⁰. Tiež zmiernovanie oneskoreného vývinu reči alebo poruchy vo výslovnosti hlások alebo hláskových skupín niektorých detí riekankami a jazykovými hrami. K negatívam na 17 % pozorovaní patrí skutočnosť, že učitelia boli verbálne dominantní, kládli uzavreté otázky, používali slová v nesprávnych tvaroch či nárečí, neovládali dostatočne štátny jazyk alebo aplikovali nevhodné učebné postupy a metódy v triedach s vyučovacím jazykom maďarským. Konanie učiteľov malo nepriaznivý dopad na jazykovú aktivitu, odstraňovanie jazykovej bariéry detí na národnostne zmiešanom území, ktoré väčšinou konverzovali po maďarsky alebo rómsky.

Učitelia napomáhali rozvoju **sociálnej gramotnosti** detí oboznamovaním ich s príkladmi kultúrnych tradícií a pravidlami spoločenského bontónu, uplatňovaním kooperatívneho učenia, využívaním komunitných kruhov na podporu dobrých vzťahov v triede a hier zameraných na rozvíjanie sociálnych a emocionálnych zručností. Činnosti vykonávali

³⁰ MŠ s VJM – Óvoda Šávoľ 187, Sávoľy 187

prevažne vo dvojiciach alebo v rôzne veľkých skupinách, zväčša vzájomne spolupracovali. Najmä staršie deti vedeli navrhnúť hry, organizovať ich, určiť a zdôvodniť pravidlá hier, tvorivo participovať na plnení edukačných zámerov. Vzájomnú spoluprácu na päťtine (22 %) pozorovaných hodín VVČ nepriaznivo ovplyvnilo strácanie záujmu detí o činnosti, ich zlyhávajúce pri plnení úloh alebo skutočnosť, že boli len pozorovateľmi činnosti. Príčinami ich nižšieho záujmu boli učiteľmi nezrozumiteľne interpretované zámery, zadávané úlohy s jedným možným riešením alebo úlohy, ktoré mali vopred stanovené postupy. Niekde k príčinám nezájmu patrili chýbajúca alebo neúčinná motivácia, či spätná väzba alebo ich bezdôvodné obmedzovanie pri podieľaní sa na organizovaní činností. Deti akceptovali osobitosti jednotlivcov a uvedomovali si dôsledky svojho konania. Na nadobúdanie a uplatňovanie sociálnej gramotnosti detí z MRK mala pomerne negatívny vplyv ich nepravidelná dochádzka, z dôvodov ich chorobnosti, finančnej núdze rodiny, najmä však z dôvodu nezájmu zákonných zástupcov o ich inštitucionálne vzdelávanie. PZ získavali dôveru zákonných zástupcov osvetou, návštevami v rodinách a ich zapájaním do aktivít školy. Vytvorený priestor na vyjadrovanie názorov, predstáv, pocitov, emócií mali deti na 71 % pozorovaní VVČ a možnosť hodnotiť svoju činnosť či iných detí mali iba na 45 % pozorovaní. V porovnaní so zisteniami z predchádzajúceho roku učitelia výraznejšie podcenili informovanie detí o ich učebnom a osobnostnom prograse (na 39 % pozorovaní VVČ). Ich hodnotenie bolo zväčša povrchné, neadresné, často využívali spôsob – Páčilo sa mi/Nepáčilo sa mi. Deti nemohli a nevedeli identifikovať v čom boli úspešné alebo v čom a ako by sa mohli zlepšiť. Na často kladené zatvorené otázky odpovedali hromadne a jednoslovné. Nedôsledné záverečné hodnotenie činností a výkonov detí vzhľadom na ich individuálne možnosti a schopnosti je dlhodobou najslabším článkom vyučovania učiteľov.

Deti preukázali **motorické zručnosti**. Prevažne zvládali úkony pri používaní rôznych **nástrojov, materiálov, náčinia a náradia** (na 86 % pozorovaní VVČ), menej pri **pohybových činnostiach** ³¹ (82 %), najmenej pri činnostiach **grafomotorických** (68 %) a pri používaní **digitálnych technológií** (53 %). Podporovanie aktivity, fantázie, predstavivosti, kreativity detí a ponúkajúce dostatočné spektrum vhodných pomôcok, materiálov, nástrojov, farieb i optimálnej veľkosti podkladových formátov (A3, A2) malo pozitívny vplyv na ich konanie a výsledné produkty. V opačnom prípade, aj kognitívne a zručnosťami vyspelejšie deti, odbiehali od činností, nedokončili ich. Učitelia ojedinele uskutočňovali prípravné cvičenia (*pohybové, pohybovo-sluchové, pohybovo-sluchovo-zrakové*), ktoré napomáhali pri uvoľňovaní dominantnej ruky a skvalitňovaní ich motoricko-vizuálnej koordinácie. Napriek tomu viacerí primerane technicky narábali s dielcami, fragmentmi a súčasťami väčších alebo menších celkov, niektorí ich vedeli pospájať do výsledného produktu aj podľa grafického návodu. Adekvátne zručnosti preukázali najmä pri činnostiach s telovýchovným náčiním, hračkami. Primerane zvládali aj kreslenie, strihanie, lepenie, navliekanie, trhanie, jednoduché výtvarné a občas, vzhľadom na ponuku, kombinované techniky a konštruovanie. Prevažne sa vedeli orientovať na vodorovnej alebo zvislej záznamovej ploche. Niektoré vedeli svoj výsledný produkt podpísať aj veľkým tlačným písmom. V mnohých prípadoch chýbajúce dôsledné individuálne usmerňovanie detí vzhľadom na ich prípravu na písanie malo dopad na vedenie súvislých línií v rôznych smeroch, zachovanie požadovaného tvaru, veľkosť a sklon grafického prvku. Viaceré nedostatky boli pozorované napr. v činnostiach pri stole – prekríženie nôh, sedenie na päťkách, nevhodné vytáčanie trupu a hlavy či hlboké skláňanie hlavy nad podložku, uchopenie písacieho nástroja krčovitým a tesne nad hrotom, zovretými prstami v dlani, s vysoko položeným ukazovákom, s palcom cez písací nástroj a silným prítlakom na perforovanie či roztrhnutie záznamovej plochy. Deti nemali problémy

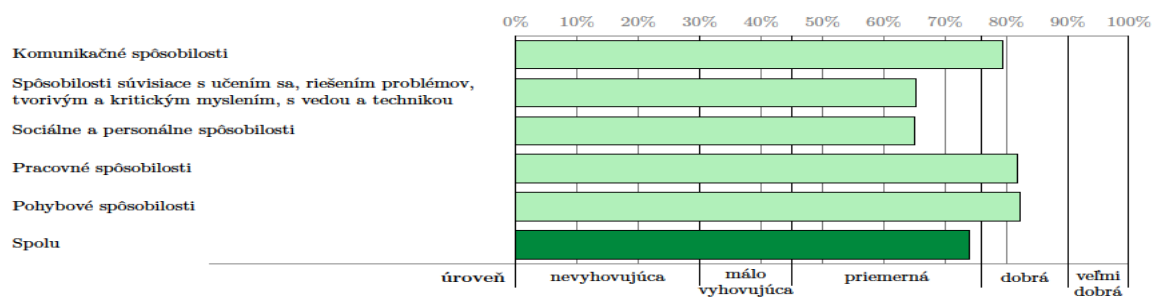
³¹ Správa: Stav a podpora rozvíjania pohybovej gramotnosti detí v MŠ v školskom roku 2019/2020 v SR
<https://www.ssiba.sk>

orientovať sa na obrazovke a klávesnici elektronických zariadení, riešiť úlohy edukačných programov, usmerniť ovládačmi pohyb digitálnych hračiek na štvorcovej sieti alebo nahráť odkaz a postupovať podľa neho.

Ojedinele boli pozorované aj činnosti, počas ktorých učitelia výnimočne využívali hudobný nástroj alebo uskutočňovali hlasové a dychové rozcvičky. Deti nie vždy prejavovali záujem o individuálne prezentovanie sa. Ovládali známe piesne v slovenskom i maďarskom jazyku, vedeli ich rytmizovať najčastejšie tlieskaním. Spievali s hlasovou oporou učiteľov, ktorí zväčša nedbali na udanie tónu, spev detí v adekvátnej tónine a hlasovom rozsahu. Niektoré z detí nepoznali text piesní a hudobno-pohybových hier alebo sa nezapájali do činností, na čo učitelia adekvátne nereagovali. Ak mali vytvorené podmienky improvizovali s nástrojmi Orffovho inštrumentára, využívali a variovali alebo s pomocou učiteľov spájali tanečné prvky či prvky tvorivej dramatiky do malých celkov. Primerane reagovali na vizuálne a zvukové signály, verbálne pokyny a telovýchovnú terminológiu, napodobňovali pohybový vzor učiteľov. Prevažne dodržiavali pravidlá pohybových hier, nebojácne a obratne manipulovali s náčiním, prekonávali prekážky a pohybovali sa na náradí. Ochotne sa zapájali do rôznorodých pohybových činností (87 % pozorovaní VVČ). Niektorí učitelia však nie vždy venovali dostatočnú pozornosť fyziologickej účinnosti činností s pohybovým zameraním vzhľadom na obsah, rozsah, tempo a čas trvania, správne držanie tela detí, presnosť a spôsob vykonania požadovaných pohybových úkonov. Na viac ako pätinu pozorovaní neovládali deti základné polohy a postoje, techniku základných lokomočných pohybov. Rozvoj vizuo-motoricko-koordinačných schopností detí z MRK a detí so ŠVVP podporovali učitelia vhodne zvolenými fyzicky a časovo náročnými činnosťami a cvičeniami. Pri sebaobslužke, hygienických úkonoch a stolovaní bola väčšina detí samostatná iba vekovo mladšie a deti z MRK potrebovali pri týchto činnostiach pomoc dospelého.

Učenie sa detí bolo na priemernej úrovni.

Graf č. 11 Uplatňovanie spôsobilostí deťmi v MŠ

Záver

Vo väčšine MŠ vypracovanie ŠkVP, definovanie vlastných cieľov VaV, spôsob spracovania UO, zapracovanie aktivít vyplývajúcich z ich zamerania i implementácie cieľov a úloh Národného akčného plánu v prevencii obezity na roky 2015 – 2025 prevažne vytvárali predpoklad pre zaistenie komplexnej podpory rozvoja kľúčových kompetencií detí, ich harmonického rozvoja a kvality VVČ. Pri prijímaní detí do MŠ viac ako štvrtina riaditeľov neakceptovala postupy a normy, ktoré upravujú prijímanie detí, princípy rovného prístupu k výchove a vzdelávaniu a zákazu všetkých foriem diskriminácie. Personálna štruktúra vo väčšine MŠ zodpovedala spôsobu organizácie VaV, prevádzke, počtu predprimárne vzdelávaných detí a ich špecifickým potrebám. V 15 % hodnotených škôl však riaditelia nezabezpečili príslušný počet pravidelne sa striedajúcich učiteľov v triedach s celodennou VaV, čo malo nepriaznivý dopad najmä na bezpečnosť a edukačné výsledky detí a klímu konkrétnych tried. Vnútorňý systém kontroly a hodnotenia VVČ a ďalších procesov v škole mala vypracovaný len necelá polovica riaditeľov a iba 21 % z nich ho reálne dodržiavalo,

prijímalo opatrenia k zisteným nedostatkom a kontrolovalo ich plnenie. Kontrolnú, hodnotiacu a odbornú-metodickú funkciu nenaplnilo až 52 % poradných orgánov. Nekooperovali na skvalitňovaní VVČ, nezaoberali sa implementovaním účinných intervencií vychádzajúcich z analýzy výkonu a zistenej úrovne miery progresu detí. Svojou činnosťou neprispievali účinne ani v oblasti interného vzdelávania vlastných členov. Vedúci PZ mali síce vypracované plány vzdelávania, ktoré smerovali k podpore rozširovania profesijných kompetencií učiteľov ale k reálnemu využívaniu skúsenosti a nadobudnutých poznatkov priamo vo VVČ ich nemotivovali. Z oslovených riaditeľov iba 9 % považovalo autoregulačný mechanizmus vlastnej práce školy za byrokratickú záťaž, väčšina za prospešný. Napriek tomu autoevalvačné procesy v školách nerealizovali. Pravidlá organizácie VVČ, bezpečnosti a vzájomných vzťahov aktérov VaV mali MŠ stanovené v školských poriadkoch. Dennými poriadkami jednotlivých tried vytvorili podmienky pre striedanie riadených a spontánnych činností s určením pevne stanoveného času životosprávy detí. Zariadenia školského stravovania zabezpečovali jednotlivcom s diagnostikovanou intoleranciou na niektoré potravinové zložky vhodnú stravu a všetkým deťom nápoje, ku ktorým mali voľný prístup. Materiálno-technické podmienky MŠ zväčša zodpovedali potrebám predprimárneho vzdelávania často aj vďaka účelnému využívaniu príspevku určeného na VaV. Vstupné a vnútorné priestory MŠ boli však čiastočne bezbariérové upravené iba na menej ako pätine hodnotených škôl. V dotazníku zadanom ŠŠI sa respondenti (zamestnanci školy, rada školy, zákonní zástupcovia, zriaďovateľ) vyjadrovali prevažne pozitívne k nastaveným pravidlám organizácie, k efektívnosti informačného systému a k miere ústretovosti PZ pri prijímaní konštruktívnych návrhov na zlepšenie života v MŠ. Vyzdvihli otvorenú klímu, profesionálny prístup zamestnancov k deťom a estetiku prostredia MŠ.

Deti boli počas VVČ ústretové, ohľaduplné vzájomne si pomáhali a pri plnení učebných zadaní spolupracovali. Preukázali sociálnu a personálnu gramotnosť akceptovaním individuálnej, etnickej a kultúrnej rôznorodosti jednotlivcov, dodržiavaním spoločenského bontónu. Pri uplatňovaní hodnotiacich a sebahodnotiacich spôsobilostí boli ovplyvnené nedôsledným a neefektívnym spôsobom záverečného hodnotenia učiteľov. Naopak, pri vhodne vytvorených podmienkach dokázali vyjadriť svoje pocity, predstavy, názory a obhájiť vlastné konanie. Primerane reagovali na verbálne, vizuálne a sluchové pokyny, usmernenia i učebný štýl učiteľov. Tí zaraďovaním zážitkového a kooperatívneho učenia vytvárali primerané podmienky pre uplatnenie detskej vynaliezavosti. Deti samostatne alebo s asistenciou učiteľov tvorili jednoduché tanečné choreografie a literárno-dramatické etudy. Niekde nadobúdanie a využívanie spôsobilostí, ktoré súviseli s učením sa, riešením problémov, tvorivým a kritickým myslením, s vedou a technikou, negatívne ovplyvňovalo dominantné postavenie učiteľa. Viacerí zadávali jednotne zadefinované učebné zadania alebo úlohy zamerané len na konvergentné myslenie bez ohľadu na rozvojovú úroveň, momentálne dispozície, autonómiu a štýl učenia sa detí. Ojedinele deti nedôsledne uskutočňovali postupy a úkony alebo nezvládali edukačné zámery z dôvodu slabšej motivácie a nedostatočného monitorovania ich konania. Komunikačné kompetencie boli rozvíjané primerane, pričom učitelia zohľadňovali kultúrnu identitu a materinský jazyk jednotlivcov. Pri hre a spontánnych činnostiach boli deti verbálne aktívne. Niekde ich v konverzovaní obmedzovalo uplatňovanie prevažne monologických metód, kladenie uzatvorených otázok, používanie gramaticky nesprávnych tvarov. Preklenutie jazykovej bariéry detí na národnostne zmiešanom území, ktoré sa dorozumievali v maďarskom a rómskom jazyku, bolo nepriaznivo ovplyvňované najmä memorovaním a uplatnením prekladovej metódy. Motorické zručnosti preukázali najmä pri používaní rôznych nástrojov, materiálov, náčinia a náradia, digitálnych technológií. Primerane technicky narábali s jednotlivými komponentmi, niektorí ovládali elektronické zariadenia. Viacerí zvládali jednoduché výtvarné techniky. Ich výsledné produkty však boli

originálne iba vtedy, keď nebola obmedzovaná ich fantázia, predstavivosť a mali možnosť používať širšie spektrum vhodných pomôcok. Často pri príprave detí na písanie a pri uplatňovaní grafomotorických zručností absentovalo účinné usmernenie učiteľov. Pohybovú gramotnosť dali deti najavo ovládaním techniky základných lokomócií, správnym zaujatím polôh a postojov, využitím špecifických zručností v rozmanitom prostredí a pri sezónnych aktivitách. Pri sebaobsluhu, hygienických úkonoch a stolovaní boli zväčša samostatné.

Výrazné pozitívne zistenia

- vzájomná podpora, spolupráca, dobré vzťahy osôb zúčastnených pri VaV
- informačný systém

Oblasti vyžadujúce zlepšenie

- uplatňovanie procesov sebahodnotenia ako autoregulačného mechanizmu vlastnej pedagogickej práce,
- doplnenie personálnej štruktúry v MŠ, ktoré vzdelávajú deti so ŠVVP, deti na jazykovo zmiešanom území, deti z MRK o učiteľov, pedagogických asistentov, odborných zamestnancov ovládajúcich aj rómsky jazyk
- uplatňovanie funkcií poradných orgánov smerujúcich k efektívnemu podieľaniu sa na pedagogickom riadení a skvalitňovaní VVČ aplikovaním skúseností PZ z rôznych foriem vzdelávania
- prijímanie opatrení k zisteným nedostatkom a kontrolovanie ich akceptovania vzhľadom na skvalitnenie predprimárneho vzdelávania
- uplatňovanie efektívnych stratégií, spôsobov, postupov, metód, zásad a foriem VaV
- akceptovanie usmernení metodík a metodických príručiek
- rešpektovanie individuality (výchovno-vzdelávacích potrieb, rozvojovej a výkonovej úrovne, momentálnych dispozícií), učebného štýlu a autonómie dieťaťa
- aplikovanie hry ako základného výchovno-vzdelávacieho prostriedku aktivizácie detí k učeniu sa (zohľadňujúc základný rámec kľúčových kompetencií dieťaťa v MŠ)
- zaistenie porozumenia, primeraného nadobúdania a ovládania štátneho jazyka deťmi na národnostne zmiešanom území (v triedach a školách s VJM, deťmi z MRK)
- eliminovanie výraznej dominancie učiteľov, striktného určovania možností postupov a riešení úloh, preťažovania detí
- rozvíjanie argumentačnej sebareflexie a sebaaprezentovania sa detí, hodnoteniu činností a výkonov iných detí
- podporovanie vo VVČ:
 - . aktivity, fantázie, predstavivosti a kreativity
 - . prepájania a konfrontovania učiva, reality s príkladmi zo života, s fikciou a virtuálnym svetom
 - . vedenia detí k dokončeniu činnosti
 - . účinného využívania adekvátnych učebných pomôcok
 - . grafomotorických predpokladov písania
 - . zadávanie jednoznačných inštrukcií a motivačných podnetov
 - . poskytovania korekčnej spätnej väzby
 - . uplatňovania pochvaly, kritického zhodnotenia a povzbudenia pri záverečnom hodnotení
- debariérizácia priestorov MŠ

Opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov

Na základe zistených nedostatkov podľa ich závažnosti a porušení právnych predpisov uplatnila Štátna školská inšpekcia odporúčania, uložila opatrenia alebo riaditeľom hodnotených škôl uložila prijať opatrenia. Zriaďovatelia (28) boli upozornení³² na nedostatky, ktorých riešenie patrí do ich kompetencie. Jeden³³ z nich na upozornenie nereagoval. Príslušné RÚVZ (11) boli upozornené³⁴ najmä na prekročenie stanovnej kapacity prijatých detí; nezriadenie výdajnej školskej jedálne.

Odporúčania a podnety

Riaditeľom škôl

- orientovať riadiacu činnosť na strategické usmerňovanie procesu V a V; využívať najmä potenciál vlastných poradných orgánov
- uplatňovať pri prijímaní detí do MŠ, okrem kritérií určených zákonom, aj ďalšie legitímne podmienky s cieľom zaistiť objektivitu prijímacieho konania
- kontrolovať a pravidelne hodnotiť vyučovacie postupy učiteľov (využívanie hry v procese učenia sa; argumentáciu pri sebareflexii a sebareprezentovaní detí; akceptovanie metódik a metodických príručiek, uplatňovanie skúseností učiteľov z rôznych foriem vzdelávania)

Zriaďovateľom

- zabezpečiť stanovený počet učiteľov striedajúcich sa v dvoch zmenách v triedach s celodennou VVČ
- zabezpečiť VVČ pedagogickými zamestnancami spĺňajúcimi kvalifikačné predpoklady a osobitné kvalifikačné požiadavky
- menovať do funkcie vedúcich PZ učiteľov spĺňajúcich zákonom stanovené požiadavky na výkon riadiacej funkcie
- podporovať v školách, ktoré predprimárne vzdelávajú deti z MRK, pôsobenie učiteľov a pedagogických asistentov ovládajúcich rómsky jazyk
- vytvárať podmienky pre zriadenie a činnosť odborných inkluzívnych tímov v MŠ
- podporovať profesijný rozvoj PZ
- spolupracovať so školami pri rekonštrukcii a pri revitalizácii školských budov, areálov; zabezpečiť bezbariérové úpravy priestorov
- zabezpečiť v spolupráci s riaditeľmi škôl potrebné didaktické pomôcky

Metodicko-pedagogickému centru

- zamerať vzdelávanie na
 - skvalitňovanie VVČ uplatňovaním aktivizujúcich, participatívnych a inovačných metód
 - činnosť a úlohy poradných orgánov riaditeľa i manažmentu škôl
 - inkluzívne vzdelávanie a personalizáciu edukácie
 - prezentovanie spôsobov a foriem autoevalvácie s cieľom motivovať vedúcich PZ a učiteľov k skvalitňovaniu VVČ

³² Obec: MČ Bratislava – Dúbravka; Lovča; Stožok; Veľké Pole; Šávoľ; Vysoká nad Uhom; Beniakovce; Biel; Cejkov; Vieska nad Žitavou; Bory; Lipovce; Veľká Čausa; Horovce; Dolné Orešany; Orechová Potôň; Dolný Štál; Lipovský Trnovec; Malý Čepčín; Nezbudská Lúčka; Mesto: Šaľa; Poprad; Púchov; Žilina; OZ šťastná škôlka/HAPPY-TIME, Révová 43, Bratislava; Play School s. r. o., Baška 177; Detské centrum Julinka, n. o. Kuzmányho, 11, Lipany; Deťúrkovo, n. o. Čapajevova 11, Prešov

³³ Obec Bory

³⁴ ZŠ s MŠ, Bernoláková 1, Šaľa; MŠ, Cintorínska 3, Kežmarok; ZŠ s MŠ, Lipovce 125; ZŠ s MŠ, Jarná 13, Poprad; ZŠ s MŠ, Dubodiel 335; MŠ, Horovce 79; MŠ, Veľká Čausa 105; ZŠ s MŠ, Malý Čepčín 35; MŠ, Študentská 3, Žilina; MŠ, Nezbudská Lúčka 2; MŠ, Beniakovce 95; MŠ, Hontianska Vrbica 267

Ministerstvu školstva, vedy, výskumu a športu SR

- vytvárať podmienky pre formovanie inkluzívnych tímov v školách